

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัย เรื่อง "สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11" และได้เรียบเรียงนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
2. การใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและการประเมินผลการเรียน
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. ด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

1.1 การใช้หลักสูตร

หลักสูตรเป็นแกนนำในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาดังที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรช่วยให้มองเห็นภาพของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นแม่บทที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาที่ต้องยึดถือ และปฏิบัติตามเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามที่ต้องการ

1.1.1 คำจำกัดความของหลักสูตร

สมิทร คุณานุกร (2523:2) ได้ให้ความหมายว่า "หลักสูตร หมายถึงโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเรียนภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้"

วิญญู สาธ (2526:326) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร หมายถึงบรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการ ตามวัย ตามความสนใจของผู้เรียนและตามความต้องการของสังคม ทั้งนี้รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลาเรียนตามปกติ"

สังต์ อุทรานันท์ (2527:16) ได้กล่าวถึงคำนิยามของหลักสูตรไว้ 4 ประการดังนี้

1. หลักสูตร คือสิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้สนองต่อการแนะนำของโรงเรียน

พินัส หันนาคินท์ (2528:122) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่นักเรียนพึงจะได้รับภายในการนำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ แก่นักเรียน กล่าวคือทั้งด้านทางกาย ทางอารมณ์ และทางสังคม"

อุทัย ธรรมเตโช (2531:103) กล่าวว่า "หลักสูตรคือโครงการประมวลความรู้ และประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เจริญงอกงามตามความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้"

กรมสามัญศึกษา (2532:11) ให้ความหมายว่า "หลักสูตรคือข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ"

คาเตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973:157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้
3 ประการด้วยกันคือ

1. หลักสูตร คือเนื้อหาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้อยู่ขั้นหรือประกาศนียบัตรในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรพลศึกษา หลักสูตรสังคมศึกษา
2. หลักสูตร คือเค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอน ซึ่งโรงเรียนได้จัดให้เด็กเพื่อให้เด็กมีความรู้ขั้นหรือประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป
3. หลักสูตร คือกลุ่มวิชา และประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้การ

เปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นก็ได้อำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนต่อไป

วิลเลียม บี เรนแกน และยีน ดี เชพเพิร์ด (William B. Ragan and Gene D. Shepherd, 1977:192) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ ความหมายนี้จะรวมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอดหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และประสบการณ์ของแต่ละคน

จากการให้คำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้จัดขึ้นในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

1.1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มองเห็นภาพโครงสร้างของหลักสูตรได้ทั้งระบบ และในแต่ละส่วนของหลักสูตรมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ผู้ใช้หลักสูตรควรจะทำความเข้าใจองค์ประกอบในด้านต่างๆ ของหลักสูตรให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้หรือแปลงสู่การเรียนการสอน ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้หลายท่าน ดังที่รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

ลุมิตร์ คุณานุกร (2523:9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่ามี 4 ประการ ดังสรุปได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมาย คือส่วนที่ชี้ให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นอย่างไร ต้องการให้นักเรียนมีความสามารถในเรื่องใด และต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร เป็นต้น

2. เนื้อหาและเวลาเรียน คือวิชาหรือกลุ่มวิชาที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ได้
รับความรู้ ประสบการณ์ตรงตามหลักสูตร

3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำไปใช้ หมายถึงการนำหลักสูตรไป
ใช้ให้บังเกิดผลดีแก่ผู้เรียน

4. การประเมินผลการสอนตามหลักสูตร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ
การประเมินผลการเรียนการสอนและการประเมินผลหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา (2532:11-12) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย คือความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาและสังคม
2. หลักการ คือทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร
3. โครงสร้าง คือกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร
4. จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา คือความรู้ ทักษะหรือทัศนคติ
บางประการโดยเฉพาะรายวิชานั้นๆ ซึ่งนักเรียนจะต้องรู้ ต้องมีหรือต้องปฏิบัติให้ได้
5. เนื้อหาของรายวิชา คือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
ซึ่งกำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้น ๆ อันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้
6. สื่อการเรียนการสอน คืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ
ทักษะและทัศนคติตามต้องการ
7. วิธีสอน การสอนย่อมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น
และแก้ปัญหาเป็น
8. การประเมินผล คือการวัดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะตามนัยของ
จุดประสงค์การเรียนรู้และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ
ดังกล่าว

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba, 1962:11) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี
อยู่ 4 ประการคือ

1. วัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นแนวทางการเรียนการสอนว่า

ต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร สอนทำไม

2. เนื้อหาวิชา (Subject Matter) หมายถึงสาระของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ เนื้อหาเป็นรายละเอียดที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ (Method and Organization) หมายถึงการแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน สอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินว่าผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ เจตคติ ทักษะ และคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมินผล

ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler, 1970:1) ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการดังนี้

1. จุดประสงค์ที่โรงเรียนควรนำมาใช้คืออะไร
2. ประสบการณ์ทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์นั้นคืออะไร
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้จะสามารถนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

ได้อย่างไร

4. เราจะกำหนดวิธีการนำเอาจุดประสงค์เหล่านี้ไปใช้ได้อย่างไร

1.1.3 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนนับว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จนสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้เป็นประการสำคัญ

สำหรับคำจำกัดความของการนำหลักสูตรไปใช้นั้น มีผู้กล่าวไว้หลายที่คนะดังกล่าวต่อไปนี้

สมิทร คุณานุกร (2523:6-7) กล่าวว่า "หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขึ้นตอนนี้รวมถึงการบริหารด้านวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด"

สมพร มันทะสูตร (2526:18) ให้ความหมายว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้สอนนำเอาโครงการในหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย โดยเลือกสรรเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของชีวิตและสังคมของท้องถิ่นที่นักเรียนอยู่"

รุ่งทิวา จักรกร (2526:87) กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการปฏิบัติซึ่งต้องอาศัยการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด"

สันต์ ธรรมบำรุง (2527:149) มีความเห็นว่า "หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล และรวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้"

จอร์จ เอ โบซ็อง (George A. Beauchamp, 1975:164) กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการนำความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ ไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการสอนและการจัดระบบให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามความคาดหวัง"

กล่าวโดยสรุป การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการดำเนินการเพื่อนำเอาหลักการ ความมุ่งหมาย โครงสร้าง ตลอดจนเนื้อหาสาระทั้งหมดในหลักสูตรไปปฏิบัติสู่การเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสูงสุดตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

1.1.4 บทบาทของผู้บริหารและครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

ในการจัดการเรียนการสอน บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้มีอยู่หลายฝ่าย แต่ผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ผู้บริหารมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอน ในขณะที่ครูผู้สอนมีบทบาทในการที่จะแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ดังที่สุจริต เฝียรชอบ (2531:17) กล่าวไว้ว่า "ในโรงเรียนมัธยมศึกษานั้น ผู้ที่มีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างแท้จริงได้แก่ ผู้บริหารและครู" มีผู้กำหนดบทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังต่อไปนี้

ก. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

เสรี ลาขโรจน์ และเรือง เจริญชัย (2526:253) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำการใช้หลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจในเรื่อง หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และเกณฑ์การจบหลักสูตรโดยละเอียด
2. ต้องเป็นผู้หาช่องทางที่จะระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดเอาไว้ให้ได้
3. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะต้องเป็นผู้แนะนำชี้แจงและกำหนดแนวปฏิบัติให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึงกัน

สุจริต เฝียรชอบ (2531: 20-23) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน โดยสรุปได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจหลักสูตรทั้งในด้านหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร
2. ให้บริการ ผู้บริหารควรจัดบริการต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 จัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน และคู่มือหนังสือเรียน

- 2.2 จัดบริการเกี่ยวกับสถานที่ ได้แก่ การจัดห้องเรียนที่มีสภาพเหมาะสม
- 2.3 จัดบริการสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถใช้ได้โดยสะดวก
- 2.4 การให้บริการทางด้านวิชาการ โดยการให้คำปรึกษาทางด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชาตามที่ครูต้องการ
- 2.5 จัดบริการทางด้านห้องสมุดและห้องเฉพาะวิชาภาษาไทย
3. ประสานสัมพันธ์ ผู้บริหารมีหน้าที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างครูภาษาไทยทั้งในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียน เพื่อให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
4. จัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอที่จะจัดซื้อหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน และหนังสือประกอบการค้นคว้าต่างๆ
5. บริหารบุคลากร โดยการจัดครูที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาไทยโดยตรงเป็นผู้สอน
6. นิเทศการสอนประจำ ผู้บริหารควรมีบทบาทในการให้คำแนะนำและการนิเทศการสอนวิชาภาษาไทย โดยการอธิบายให้ครูเข้าใจหลักสูตรและหนังสือเรียนใหม่ๆ จัดประชุมอบรม และจัดสัมมนาการสอนวิชาภาษาไทย การสังเกตการสอนของครูภาษาไทยในชั้นเรียน เป็นต้น
7. จัดกิจกรรมเสริม ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย เพราะจะช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาดีขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

กรมสามัญศึกษา (2532:140-141) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้
2. ต้องกระตุ้นนำครูผู้ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้
3. ต้องส่งเสริมและให้กำลังใจครูด้วยวิธีการต่างๆ
4. ควรคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารที่ดีนั้นคือการบริการที่ดีให้แก่ครูซึ่งจะช่วยให้ครูทุ่มเทความคิดและพลังงานเพื่อการสอน ได้แก่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ จัดหาหนังสือคู่มือครู หนังสือสำหรับการค้นคว้า และจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
5. ควรใช้วิธีการประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการมาก

6. ควรปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและมีแผนงานที่แน่นอน
7. ควรหาวิธีส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ไปสังเกตการสอน การส่งครูเข้าอบรมและติดตามผลและจัดให้มีการประชุมกลุ่มวิชาเป็นการภายใน
8. ครูใหญ่ควรจะไปเยี่ยมห้องเรียนและสังเกตการสอนเป็นครั้งคราว
9. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ และผลงานในโรงเรียน
10. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสม

ข. บทบาทของครูผู้สอนต่อการนำหลักสูตรไปใช้

ครูผู้สอนมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้แปลหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง กล่าวคือเป็นผู้ที่ต้องกำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการสอนที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงจัดว่าเป็นผู้ใช้หลักสูตรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังที่สุจริต เพียรชอบ (2531:23) กล่าวถึงความสำคัญของครูผู้สอนว่า "ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนด เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรที่เขียนขึ้นนั้นแม้จะหรูหราเพียงใดก็ตาม หากครูไม่นำไปปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง หลักสูตรนั้น ๆ ก็ไม่มีทางสัมฤทธิ์ผลได้"

เดโช บุญภักดี (2519:42) กล่าวว่า สิ่งที่ครูควรทำความเข้าใจมีดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องรู้จักนักเรียนของตนเป็นอย่างดี พยายามทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อม ประสบการณ์เก่าของผู้เรียน ตลอดจนบุคลิกภาพของผู้เรียนก่อนสอน
2. ครูผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหาสาระลึกซึ้งถึงความคิดรวบยอด ของเรื่องนั้นๆ อย่างถ่องแท้ ไม่หวังพึ่งเพียงตำราเรียน
3. มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนค้นคว้าหาเหตุผลได้ ถ้าที่จะแสดงออก ฝึกให้รู้จักคิดและปฏิบัติมากกว่าการบอกให้ท่องจำ
4. สร้างให้เกิดความต้องการ ความอยากเห็นซึ่งมีอยู่ในตัวเด็ก เพื่อเขาจะได้มีความมั่นใจ ความศรัทธาที่จะเรียนรู้มากขึ้น

อัจฉรา ประไพตระกูล (2521:82-83) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูในการใช้หลักสูตรใหม่ ดังสรุปได้คือ

1. มีความสามารถในการตีความหมาย "จุดหมาย" ของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเฉพาะวิชาเป็นพฤติกรรมได้
2. ควรรู้จักเนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้นเป็นอย่างดี เพื่อสะดวกในการ จัดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
3. ต้องศึกษาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคสมัยใหม่ และรู้จักเลือก ใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ควร ศึกษาเทคนิควิธีการต่างๆ ในการสอน เพราะการรู้วิธีการสอนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้ ประสพผลสำเร็จเท่าที่ควร
4. ในด้านการสอน ครูต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวาง รู้จักสัมพันธ์เนื้อหาวิชา และฝึกให้นักเรียนรู้จักสัมพันธ์ความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการนำเอาความรู้ไปใช้ให้ เป็นประโยชน์
5. ในการสอนบางรายวิชามีการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยไม่แบ่งเป็นชั่วโมงวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ภาษา
6. ในด้านการวัดและประเมินผล ครูต้องศึกษาหาความรู้อย่างถ่องแท้ ต้องกำหนด เกณฑ์การวัดผลให้แน่นอนว่าจะใช้วิธีการใด หัววิธีการที่ปฏิบัติได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ
7. มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ

สังัด อุทรานันท์ (2528:275) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทในการใช้หลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ที่ตนเองใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น

3. ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้
4. พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสมหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สุจริต เพียรชอบ (2531:23-24) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการใช้หลักสูตร ดังสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจ ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย ทั้งที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก พยายามศึกษาวิธีการสอนต่าง ๆ และนำวิธีการสอนเหล่านั้น ไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย
2. ใช้บริการ ครูภาษาไทยควรใช้บริการที่โรงเรียนจัดหาให้ ทั้งบริการด้าน ห้องสมุด ห้องภาษาไทย และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ
3. ประสานสัมพันธ์ ครูภาษาไทยควรร่วมมือกันจัดทำคู่มือครู แบบฝึกหัด และ ข้อทดสอบต่างๆ ตลอดจนร่วมมือกับครูภาษาไทยในโรงเรียนอื่นๆ เพื่อประชุมปรึกษาหาหรือหา วิธีการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ
4. สร้างสรรค์บุคลากร ครูภาษาไทยจะต้องวางโครงการสอนซึ่งอาจทำเป็น รายบุคคลหรือจะช่วยกันทำเป็นรายกลุ่มก็ได้
5. ขึ้นตอนดำเนินการ ดำเนินการตามโครงการที่ได้วางไว้โดยมุ่งให้นักเรียน ได้รับความรู้ มีความชำนาญในการใช้ภาษาไทย และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย
6. ปรับปรุงงานของตน ครูภาษาไทยควรปรับปรุงงานด้านวิชาการให้ทันสมัย ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อยู่เสมอ และควรที่จะเพิ่มสมรรถภาพทางการสอนให้ดีขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เข้าร่วมการประชุม หรือสัมมนาทางด้านภาษาไทย

สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้หลักสูตรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ซึ่งบุคคลทั้งสองประเภทนี้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทของตนในฐานะของผู้ที่แปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้นำไป ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะเป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนบังเกิดความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

1.2 การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตร นับว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและบังเกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

1.2.1 ความหมายของเอกสารประกอบหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2528:5-9) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรไว้ว่า

เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง คือหลักสูตรแม่บท จะกล่าวถึงจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย

สุจจริต เพียรชอบ (2531:50) ให้ความเห็นว่า "เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้นประกอบการใช้หลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือการประเมินผล คู่มือการแนะแนว หนังสือเรียนประจำวิชา และคู่มือการสอนในแต่ละวิชา"

จากความหมายข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึงเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กลุ่มโรงเรียน เป็นต้น ได้จัดทำหรือจัดหาเพิ่มเติมขึ้นเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

1.2.2 ประเภทของเอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตรมีอยู่หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทต่างก็มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น กล่าวคือเอกสารประกอบหลักสูตรจะช่วยให้ครูผู้สอนทำการสอนได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามที่ต้องการ เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูผู้สอนต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มีอยู่หลายประเภท ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2525:164-166) ได้จัดประเภทของเอกสารประกอบหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียนหรือแบบเรียน (Texts) คือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในโรงเรียนเป็นหนังสือประจำวิชา เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ในหมวดวิชาหนึ่งซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. แบบฝึกหัด (Work book หรือ Exercises) หมายถึงหนังสือที่ช่วยเสริมให้เกิดทักษะในแขนงวิชาต่างๆ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นรูปเล่ม บัตรงาน เป็นต้น
3. คู่มือการสอนหรือคู่มือครู (Teacher's Manuals) หมายถึงเอกสารที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสอน เน้นวิธีการสอน การจัดกิจกรรม และการประเมินผล
4. หนังสืออ้างอิง หนังสือตำรา หรือหนังสือเทศ (Reference books) หมายถึงหนังสือที่ใช้สำหรับการค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเรียนในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่งหรือรวมหลายวิชาในเล่มเดียวกัน
5. หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบ (Supplementary books) หมายถึงหนังสือที่มีจุดประสงค์มุ่งส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าวิชาการต่างๆ นอกเหนือจากที่หนังสือเรียนกำหนดไว้แล้ว
6. หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึงหนังสือที่ส่งเสริมให้ฝึกทักษะการอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อให้มีนิสัยการอ่านมากยิ่งขึ้น
7. หนังสืออ่านนอกเวลา (External reading books) หมายถึงหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น นอกเหนือจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้แล้ว สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียนเพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง

สุจริต เพียรชอบ (2531:50-53) แบ่งเอกสารประกอบหลักสูตรไว้ ดังสรุปได้ต่อไปนี้

1. หลักสูตร ได้แก่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. คู่มือหลักสูตร เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ใช้ได้เข้าใจรายละเอียดของหลักสูตร ขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้การใช้หลักสูตรไปในทิศทางและจุดหมายเดียวกัน
3. คู่มือการประเมินผลการเรียน คู่มือการแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
4. หนังสือเรียนภาษาไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้
 - 4.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ หนังสือเรียนหลักภาษาไทย หนังสือกำหนดให้เลือกอ่าน หนังสือเรียนวิชาเลือก
 - 4.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสือเรียนวิชาเลือก
5. คู่มือครู ช่วยให้ครุมีความสะดวกในการสอนและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. อุปกรณ์การสอนภาษาไทย เช่น ภาพ สไลด์ และเทปบันทึกเสียง

สรุปได้ว่าเอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วยหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือการสอน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง หนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ่านนอกเวลา

2. การใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 การใช้วิธีสอน

การใช้วิธีสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สำคัญประการหนึ่งในการเรียนการสอน ที่จะช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะ ตลอดจนเจตคติที่ต้องการไปสู่ผู้เรียนได้ถูกต้อง วิธีสอนภาษาไทยมีหลายวิธี ซึ่งครูผู้สอนจะต้องใช้พิจารณาในการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียน เนื้อหาสาระ ตลอดจนเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียน

2.1.1 ความหมายของวิธีการสอน

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524:46) กล่าวว่า "การสอน คือกระบวนการต่างๆ ที่บุคคลได้กระทำเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา สิ่งสำคัญกระบวนการนี้ต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้มีชีวิตที่มีความสงบสุขด้วย"

อลงกร จันทราภรณ์ (2526:35) กล่าวถึงความหมายของวิธีการสอนไว้ว่า วิธีการสอน คือการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่ผู้เรียน การถ่ายทอดความรู้ ฝึกให้พบปัญหาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมกิจกรรม แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษา ตลอดจนจัดสถานการณ์ให้มีการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

สุพิน บุญวงศ์ (2531:44) กล่าวว่า "วิธีสอน หมายถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ครูนำใช้สอนนักเรียน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ"

นิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2532:61) กล่าวถึงความหมายของวิธีสอนว่า "วิธีสอน หมายถึงแบบอย่างหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ของครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ ซาบซึ้ง และมีเจตคติถูกต้องตามลำดับขั้นที่ครูสอน"

สรุปความหมายของวิธีสอนได้ว่า หมายถึงรูปแบบหรือวิธีการที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป

2.1.2 ประเภทของวิธีสอน

วิธีสอนภาษาไทยมีอยู่หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีต่างก็มีคุณลักษณะเฉพาะ และมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันไป ครูภาษาไทยจึงต้องศึกษาวิธีสอนแต่ละวิธีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วจึงเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยในการสอนแต่ละครั้งผู้สอนควรจะใช้วิธีการสอนหลายวิธี เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังที่สิริวรรณ ศรีพหล (2531:160) กล่าวว่า "การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายประการ จะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม"

สุจริต เพียรชอบ (2531:164-185) ได้กล่าวถึงประเภทของวิธีการสอนภาษาไทยที่น่าสนใจ ดังสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสอนบรรยาย มีอยู่ 3 รูปแบบคือ การบรรยายอย่างเป็นทางการ การบรรยายโดยใช้สื่อประสม และการบรรยายเชิงอภิปราย
2. การสอนแบบอภิปราย มี 5 รูปแบบคือการอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) การเปิดอภิปรายทั่วไป (Open Discussion) การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) การอภิปรายแบบปาฐกถาหมู่ (Symposium) และการอภิปรายซักถาม (Colloquy)
3. การสอนแบบขบวนการวิธี (Deductive Method)
4. การสอนแบบอุปมานวิธี (Inductive Method)
5. การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method)
6. การสอนโดยวิธีแบ่งกลุ่มระดมความคิด (Brain Storming Group)
7. การสอนด้วยการแบ่งกลุ่มศึกษา (Study Group)
8. การสอนโดยวิธีแบ่งหมู่ให้นักเรียนทำงาน (Task Group)
9. การสอนด้วยวิธีการสอนเป็นคณะ (Team Teaching)
10. การสอนด้วยวิธีการตอบสนอง (Response-Centered Technique)
11. การสอนภาษาไทยแบบหน่วย
12. การสอนภาษาไทยแบบศูนย์การเรียนรู้

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ของครูโดยการใช่วิธีหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ใหม่ ตลอดจนเกิดทักษะตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่หากครูผู้สอนไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมหรือไม่น่าสนใจเพียงพอแล้ว การเรียนการสอนก็จะไม่ประสบผลสำเร็จได้ตามที่ต้องการ

2.2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2528:35) กล่าวว่า "การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การกระทำใด ๆ ที่จะมีผลให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนนั้นได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง"

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531:73) กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม และทำให้นักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ"

คาเตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973:164) ให้ความหมายของกิจกรรมไว้หลายความหมาย คือ

1. สภาพการเรียนทั้งชุดที่นักเรียนกระทำด้วยความเต็มใจ เพราะการกระทำเช่นนั้นทำให้นักเรียนไปสู่เป้าหมายที่คาดไว้
2. เป็นกิจกรรมที่เริ่มต้นจากสิ่งสนใจชนิดใหม่ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการเรียนรู้
3. เป็นการเล่นหรือการทำงานซึ่งเกิดจากแนวความคิดหรือความรู้สึกของผู้ทำ ซึ่งแสดงออกมาในรูปที่ซับซ้อน เพื่อสื่อความเข้าใจให้ผู้อื่นทราบ

โดยสรุปแล้วการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่ครูและนักเรียนได้ปฏิบัติร่วมกันในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ใหม่ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอนครั้งนั้น ๆ

2.2.2 ประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนมีอยู่หลายประเภท ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

สิริวรรณ สุวรรณอำภา (2523:176-179) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเป็น 2 ประเภท ดังสรุปคือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการฝึกปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน ผู้ถ่ายทอดและเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การบรรยาย การเล่านิทาน การสาธิต การตั้งคำถาม เป็นต้น

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการกระทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คอยส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ

2.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การทดลอง การแสดง การใช้เกม เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2525:131-137) ได้แบ่งเป็นรูปแบบต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบที่เน้นข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ
 - 1.1 แบบที่เน้นตัวครู ได้แก่ การบอกเล่าหรือบรรยาย และการถามตอบ
 - 1.2 แบบที่เน้นเอกสารและอุปกรณ์ ได้แก่ การอ่านตำราและการสอนรายบุคคล
2. รูปแบบที่เน้นปฏิสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 แบบคือ
 - 2.1 แบบที่เน้นผู้เรียน ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง และให้เด็กสร้างวิชาเอง
 - 2.2 แบบที่เน้นสุขภาพจิต ได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์ และเกม
 - 2.3 แบบที่เน้นความสัมพันธ์ ได้แก่ การอภิปราย และการใช้กรณีศึกษา
3. รูปแบบที่เน้นประสบการณ์ แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ
 - 3.1 การเน้นประสบการณ์จำลอง ได้แก่ สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติ
 - 3.2 การเน้นประสบการณ์จริง ได้แก่ การดูงาน/ทัศนศึกษา และการฝึกปฏิบัติ

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2528:35-38) กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจสรุปได้คือ มีการแบ่งกลุ่มทำงาน ฝึกอ่านในใจ ให้อภิปรายปัญหา สนทนาหน้าชั้น สร้างสรรค์งานเขียน เรียนโดยการค้นคว้า ศึกษานอกสถานที่ มีการถามตอบ มอบงานบุคคล และจัดผลงานแสดง

กรมวิชาการ (2535:30) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสาธิตการพูดชนิดต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การเล่นเกม การประกวดแข่งขันทักษะทางการพูด การเขียน และการอ่าน การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

2.2.3 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นประการสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะช่วยเร้าความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นแรงจูงใจที่สำคัญให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เห็นคุณค่า ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

สมพร มันทะสูตร (2526:232) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ให้ได้ผลดีว่า ควรมีลักษณะดังสรุปได้ต่อไปนี้

1. กิจกรรมนั้นๆ ต้องมีส่วนช่วยให้ความมุ่งหมายของบทเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3. ผู้เรียนควรมีส่วนเป็นผู้กำหนดหรือเลือกกิจกรรม ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำที่จะให้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของเนื้อหาแต่ละตอน
4. การจัดกิจกรรมควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในแต่ละเนื้อหาวิชา
5. อุปกรณ์ประกอบการสอนต้องหาง่าย ราคาเบา
6. การจัดกิจกรรมควรทำสม่ำเสมอและเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรทำนอกเวลาเรียน
8. กิจกรรมที่จัดควรมีระเบียบและการดำเนินงานที่รัดกุม

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531:75) กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีว่า ควรเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ ดังสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของการเรียน มีการจัดลำดับของกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพุทธินิสัย ด้านจิตนิสัย และด้านทักษะนิสัย ตลอดจนมีการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน มีลักษณะท้าทายความสนใจของนักเรียน ช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียน สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ ส่งเสริมการคิดแบบสืบสวนสอบสวน และการแก้ปัญหาตามแนวทางของตน
3. กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นและควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้หลาย ๆ ทาง

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2536:53-64) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยรุ่นให้บังเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพว่า ควรพิจารณาเป็นด้าน ๆ ดังสรุปต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย เด็กวัยรุ่นร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูควรจัดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย เช่น กิจกรรมประเภทแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำงาน หรืออภิปรายกลุ่มย่อย กิจกรรมประเภทแสดงบทบาทหรือแสดงละคร

2. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบศึกษาหาความรู้ ชอบคิด ชอบใช้เหตุผล ช่างซักถาม และชอบแสดงความคิดเห็น ครูควรมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า นอกห้องเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และครูผู้สอนควรจะมีหลากหลายวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้า คิด วิพากษ์วิจารณ์ และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้มากที่สุด

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กวัยรุ่นในช่วงวัยนี้จะมีอารมณ์รุนแรงมาก รังง่าย เกือบง่าย โกรธง่าย มีจิตใจอ่อนไหว ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูควรจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทางด้านอารมณ์ก็คือ ครูควรมีเทคนิคสร้างความสนใจเป็นระยะ ๆ ใช้การเสริมกำลังใจ ตรวจสอบโดยหลีกเลี่ยงคำวิจารณ์ให้เด็กเสียเทือนใจ นอกจากนี้ครูควรหลากหลายวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน เป็นต้น

4. พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป ต้องการความรัก ความไว้วางใจ การให้เกียรติจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูควรจัดเพื่อสนับสนุนพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียน ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นหรือความสามารถพิเศษออกมา ควรจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและได้ทำงานร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้ประสบผลดีได้นั้น ครูภาษาไทยควรคำนึงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมหรือได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และในฐานะที่ผู้เรียนเป็นเด็กวัยรุ่น ครูผู้สอนควรได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ คือพัฒนาการทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคมไปพร้อม ๆ กันด้วย

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ นั้น ครูผู้สอนจะต้องมีกลวิธีหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ สามารถถ่ายทอด ความรู้ทั้งหมดไปสู่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและในเวลาอันรวดเร็ว สิ่งที่จะช่วยครูผู้สอนให้ประสบกับ ความสำเร็จในการสอน นอกเหนือจากการเลือกใช้วิธีการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เหมาะสมดังกล่าวมาแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการใช้สื่อการเรียนการสอนนั่นเอง

3.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523:12) ให้ความหมายว่า "สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และ ทักษะไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ"

วรรณา เจียมทรวงศ์ (2531:1) กล่าวไว้ว่า "สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่ง ซึ่งใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติให้แก่ผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์"

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534:43) ให้ความหมายว่า "สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัตถุสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น มา รวมทั้งวิธีการและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ"

เชียรศรี วิวิธสิริ (2535:60) ให้ความหมายว่า "หมายถึงตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ ใช้ในกระบวนการการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการถ่ายทอด ความรู้ของครูถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างดี"

สุภาพธรรม พวงจันเพชร (2536:61) ให้ความหมายว่า "คือเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอน เป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างผู้สอนกับนักเรียนให้เข้าใจตรงกัน ทำให้การเรียนไม่น่าเบื่อ เด็กเห็นภาพจนที่ถูกต้องทำให้เกิดแนวคิดที่สำคัญ ครูไม่ต้องเสียเวลาอธิบายนานและทำให้เด็กได้เรียนเนื้อหาเพิ่มขึ้น"

จากการให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน

3.2 ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและนอกจากจะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีมากขั้นแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในห้องเรียนได้อีกด้วย ดังที่สุจิต เพียรชอบและสายใจ อินทร์มพรรษ์ (2536:317) กล่าวว่า

การเรียนการสอนแบบเดิมนั้น ครูจะเป็นผู้คอยอธิบาย เป็นผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนแต่เพียงผู้เดียว นักเรียนทำหน้าที่รับฟัง การนั่งก็ต้องนั่งนิ่งพยายามตั้งใจฟังทุกอย่างที่ครูพูด นักเรียนต้องใช้ความอดทนสูงซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก มักทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ การใช้สื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวาไม่น่าเบื่อหน่าย และช่วยให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น

นักวิชาการหลาย ๆ ท่านต่างก็ยอมรับในความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน ดังที่เป็รื่อง กุมท (2519:4) ศรีสุดา จริยากุล (2525:11) กิดานันท์ มลิทอง (2535:83) เขียรศรี วิวิธสิริ (2535:64) และเอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale, 1969:189) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยังยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
2. ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้สนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย
3. ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกัน
4. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน
5. ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในขบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
6. ช่วยให้นักเรียนจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้มากขึ้นและนานกว่า
7. ช่วยพัฒนาความคิด และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
8. ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนง่ายขึ้นและสอบได้มากขึ้น

3.3 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ วาสนา ชาวหา (2522:62) มนตรี แยมกลสิกร (2525:62) กิตานันท์ มลิทอง (2535:79) เขียรศรี วิวิธสิริ (2535:60) คณัย ไชยโยธา (2535:8) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังสรุปต่อไปนี้

1. สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ (Materials) มีลักษณะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง และอักษรเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ
 - 1.1 วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย ได้แก่ บัตรคำ แผ่นที่ แผ่นภาพ แผนภูมิ ลูกโลก หุ่นจำลอง เป็นต้น
 - 1.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วยเป็นตัวนำเสนอเรื่องราว หรือความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ แผ่นเสียง ฟิล์มสตริป ฟิล์มภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

2. สื่อการเรียนการสอนประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Equipments) คือ สื่อการเรียนการสอนที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่าน ทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้ได้ยินได้เห็น โดยมีระบบการทำงานด้วยตัวของมันเอง ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉายแผ่นใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายวีดิทัศน์ เป็นต้น

3. สื่อการเรียนการสอนประเภทเทคนิคและวิธีการ (Techniques and Methods) หมายถึงสื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นแนวคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อประเภทวัสดุและอุปกรณ์มาช่วยในการสอนได้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ เกมและเพลง สถานการณ์จำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต การเล่นละคร การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การใช้ศูนย์การเรียน เป็นต้น

3.4 หลักการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

การเลือกสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ นั้น ครูผู้สอนต้องรู้จักพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยมีหลักการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนหลายประการ ดังที่ วาสนา ชาวหา (2522:164) มนตรี แยมกลีกร (2526:89) สมพร มันทะสูตร (2526:198) จันทรฉาย เตมิยาการ (2533:27-37) กิตานันท์ มลิทอง (2535:84) เข็ญศรี วิวิธสิริ (2535:65) คณีย ไชโยธา (2535:9) และสุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (2536:230) กล่าวไว้ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องที่จะสอน และตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสนใจและความสนใจของผู้เรียน
4. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาถูกต้อง มีความทันสมัย น่าสนใจ และให้

ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดีเป็นลำดับขั้นตอน

5. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่สะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ที่ไม่ยุ่งยากจนเกินไป
6. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่ต้องช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้น
7. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยประหยัดเวลา คือช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ในเวลาอันรวดเร็ว
8. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้เกิดมโนทัศน์ได้ง่าย ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ซับซ้อน
9. เลือกสื่อการเรียนการสอนที่มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือสามารถหาได้ง่าย ในท้องถิ่นหรืออาจผลิตได้ด้วยวัสดุราคาเขา หรือวัสดุเหลือใช้

5. การวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นเครื่องช่วยให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบว่าการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพหรือได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด ครูผู้สอนได้ทราบสัมฤทธิผลของนักเรียนและได้ทราบถึงข้อดีข้อเสียในการสอนของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องหรือสามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

5.1 ความหมายของการวัดผล (Measurement)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวัดผลไว้อย่างน่าสนใจ ดังที่รวบรวมไว้ตามลำดับดังต่อไปนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2528:243) กล่าวว่า "การวัดผล หมายถึงการเปรียบเทียบสิ่งที่เราต้องการทราบหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานที่เรากำหนดขึ้นใช้หรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นมาตรฐานที่ถูกต้อง"

กานดา พุณฺลาภทวิ (2528:2) ให้ความหมายของการวัดผลว่า "หมายถึงการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ โดยเป็นการกำหนดปริมาณของสิ่งของที่ต้องการจะวัด"

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2531:2) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลว่า การวัด เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลขซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพ หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะหนึ่งจากสิ่งทีวัดนั้นโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เป็นปริมาณมากน้อยของสิ่งทีวัด

สินิน บุญชูวงศ์ (2531:223) กล่าวว่า "การวัดผล หมายถึงกระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลข จำนวน หรือปริมาณใดปริมาณหนึ่ง โดยอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น การตรวจผลงาน การสังเกต การสอบถามหรือการสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ เป็นต้น"

ลี เจ ครอนบาร์ค (Lee J. Cronbach 1970:26) กล่าวว่า "การวัดผล หมายถึงการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎ"

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดผล หมายถึงการรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลขซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายเพื่อใช้แทนคุณภาพหรือคุณลักษณะในตัวผู้เรียน โดยต้องอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวม

4.2 ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

รุ่งทิวา จักรกร (2527:196-197) กล่าวว่า "การประเมินผล หมายถึงการนำผลที่ได้จากการทดสอบหรือการวัดผลมาสรุปตีค่าว่าคุณภาพเป็นอย่างไรอย่างมีหลักเกณฑ์"

สมประสงค์ ปิ่นจินดา (2527:6) ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ดังนี้ การประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากการวัดผลหรือการตรวจสอบ ทั้งนี้เพราะเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและการวัดมาประเมินค่าหรือ ตัดคุณค่า โดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ดังนั้นการประเมินก็คือการตัดสิน (Judgement) นั่นเอง ว่าผลที่ได้นั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถสรุปได้ว่า ดีหรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่งเพียงใด

สุพิน บุญช่วงค์ (2531:223) กล่าวว่า "การประเมินผล หมายถึงกระบวนการที่ นำเอาผลของการวัดมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วตัดสิน ออกมาว่าสูง-ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือเก่ง-อ่อน-ปานกลาง"

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2533:5) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า "หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากการวัดผล โดยมีการตรวจสอบตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมี เหตุผลด้วยกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดว่าคุณลักษณะที่วัดนั้นมีคุณค่าอย่างไร"

นอร์แมน อี ครอนลัน (Norman E. Cronlund, 1976:6) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนกับ จุดประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างมีระบบ เป็นการประเมินเชิงปริมาณที่ สามารถบอกได้เป็นจำนวนหรือตัวเลข และเชิงคุณภาพที่สามารถบอกได้ถึงคุณค่า ของสิ่งที่ประเมินนั้น

จากความหมายของการประเมินผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับการวัดผล กล่าวคือเป็นนำค่าตัวเลขหรือข้อมูลที่ได้จากการ วัดผลมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงสรุปหรือตัดสินได้ว่ามีคุณภาพเป็น อย่างไร

4.3 ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ดังที่มิ
นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของการวัดและประเมินผลไว้ ดังต่อไปนี้

กานดา พุนลาภทวี (2528:3-4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผล
ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์กับตัวผู้สอน และตัวนักเรียนเอง ดังสรุปได้ว่า

1. ประโยชน์สำหรับผู้สอน

1.1 ทราบพฤติกรรมรวมเบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อช่วยในการจัดการเรียน
การสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ช่วยให้สามารถกำหนดและปรับปรุงเป้าหมายตามความเป็นจริงเกี่ยวกับ
ผู้เรียนแต่ละระดับ

1.3 ผู้สอนทราบว่าได้สอนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

1.4 ช่วยในการประเมินและปรับปรุงเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม

1.5 ทำให้ทราบระดับสัมฤทธิผลของผู้เรียนในระยะต่างๆ ของผู้เรียน

1.6 ช่วยให้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการเปรียบเทียบระดับสัมฤทธิผลระหว่าง
ผู้เรียนและเป็นแนวทางในการให้อันดับคะแนนของผู้เรียนด้วย

1.7 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงพอ
ที่จะเลื่อนชั้นสูงขึ้นหรือไม่

2. ประโยชน์ต่อนักเรียน

2.1 ช่วยให้ทราบจุดประสงค์ของผู้สอน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ตั้งใจเล่าเรียน
มากยิ่งขึ้น

2.2 ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและเกื้อกูลให้ผู้เรียนเรียนรู้เพิ่มขึ้น

2.3 ส่งเสริมและปลุกฝังให้เป็นผู้มีนิสัยในการเรียนดีขึ้น

2.4 ช่วยให้ทราบว่าเก่งหรืออ่อนในเนื้อหาวิชาใด

สุจริต เพียรชอบ (2531:272-274) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผล
ตั้งสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูทราบสถานภาพทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง
2. เป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้น
3. ช่วยให้ครูสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถได้
4. เป็นการประเมินผลการสอนของครูว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด และ
ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร
5. ช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้โดยตรงซึ่งข้อมูลนี้จะช่วยใน
การตัดสินใจดำเนินการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่างๆ
6. เป็นการสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ทดลองความรู้ ความสามารถที่เรียน
7. ช่วยให้ครูสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้อง

4.4 หลักสำคัญในการวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากครูผู้สอนมีความรู้
ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลอย่างเคร่งครัด ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ครู
สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของตนนั้น ได้มีผู้เสนอ
ไว้ที่น่าสนใจดังนี้

สุทิน บุญช่วงค์ (2531:225) กล่าวถึงหลักการวัดและการประเมินผล สรุปได้ว่า ครู
ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนก่อนจะวัดผล เช่น กำหนดว่าจะวัดเพื่ออะไร มีจุดประสงค์
อย่างไร และเพื่อให้การวัดเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการและเป็นจริงมากที่สุด ครูควรกำหนด
เครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยพิจารณาใช้เครื่องมือและกลวิธีนั้น ๆ
ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยพิจารณาใช้เครื่องมือและกลวิธีหลาย ๆ อย่างตามขีดจำกัดของ
เครื่องมือหรือวิธีการนั้น ๆ

สุจริต เพียรชอบ (2534:274-280) กล่าวถึงหลักสำคัญในการวัดและประเมินผล
วิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ครูควรวัดพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย
2. ในการวัดผลทุกครั้งครูควรกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา จำนวนข้อที่จะวัดให้แน่นอน โดยอาจทำเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อช่วยให้กำหนดการวัดได้ครบทุกด้านตามความต้องการของหลักสูตร
3. ครูควรใช้วิธีการวัดผลหลายๆ วิธีการ เพื่อให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนได้ทุกด้าน
4. ครูควรวัดและประเมินผลการเรียนเป็นประจำอยู่เสมอ และเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง
5. ครูควรบันทึกผลการประเมินไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบและใช้เป็นเครื่องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือใช้ประกอบการพิจารณาในการประเมินผลการสอนในโอกาสต่อไป
6. ครูควรวัดและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทัศนคติ เป็นต้น
7. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตน
8. ครูควรใช้การวัดและการประเมินผลที่ดี กล่าวคือควรใช้เครื่องมือวัดผลที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน ประเมินได้สะดวก ตลอดจนมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการประเมินผล

กรมวิชาการ (2535:94) กล่าวถึงวิธีประเมินผลที่ครูควรปฏิบัติว่ามีดังนี้

1. ประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย ทักษะนิสัย และเน้นกระบวนการ
2. ประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียน ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

- 2.1 ประเมินก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของนักเรียน
 - 2.2 ประเมินระหว่างเรียน เพื่อศึกษาผลการเรียนเพื่อจัดการสอน
ซ่อมเสริมเพื่อนำคะแนนไปตัดสินผลการเรียน
 - 2.3 ประเมินผลปลายภาคเรียน เพื่อตรวจสอบผลการเรียนตลอด
ภาคเรียน
3. การตัดสินผลการเรียนต้องประกอบด้วยคะแนนระหว่างภาคเรียน
รวมกับคะแนนปลายภาคเรียนตามอัตราส่วนที่กลุ่มกำหนด

4.5 วิธีวัดผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีหลากหลายวิธี ครูภาษาไทย
ควรจะได้ศึกษาวิธีการวัดผลที่มีประสิทธิภาพและพิจารณาเลือกใช้วิธีการวัดผลที่เหมาะสม ซึ่งอาจจะ
เป็นการวัดผลโดยวิธีเดียวหรืออาจจะใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน ซึ่งนักวิชาการได้
เสนอแนะวิธีการวัดผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้

สุจริต เพียรชอบ (2531:280-284) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดผลภาษาไทยด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้คือ ครูภาษาไทยสามารถวัดผลได้ด้วยวิธีการถาม-ตอบ การสอบปากเปล่า
การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต การใช้แบบสอบถาม
การให้นักเรียนทำรายงานแล้วเสนอผลการค้นคว้า การใช้มาตราส่วนประเมินค่า การบันทึก
พฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน การวัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่างๆ ที่ตั้งไว้ ตลอดจน
การสอบข้อเขียน

กรมวิชาการ (2535:134) เสนอแนะวิธีการวัดผลการเรียนการสอนที่ครูควรนำไปใช้
มี 6 วิธีการด้วยกัน คือ การสังเกต การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การเขียนรายงาน
เสนอครู การเข้ากลุ่มเพื่อสรุปการสังเกตและการทดสอบความรู้

5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในระยะของวัยรุ่น มีความเจริญเติบโตทั้งในด้านสติปัญญาและร่างกายอย่างเต็มที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูง ดังนั้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกหรือได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน นอกจากจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ ความรู้ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์เพิ่มขึ้นแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งพลังร่างกาย และพลังความคิดให้เป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี

5.1 ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประภาพรรณ สุวรรณศุข (2524:48) ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อช่วยทำให้การเรียนตามประมวลการในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อให้ นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้จะไม่มีการบังคับให้นักเรียนเข้าร่วม แต่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนสนใจ นอกจากนี้จะต้องไม่มีการให้คะแนนที่จะส่งผลต่อการเลื่อนชั้นของนักเรียนด้วย

อุทัย เพชรช่วย (2531:24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมในหลักสูตรโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมและดำเนินการเองทั้งในและนอกห้องเรียน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ ไม่มีการบังคับว่ากิจกรรมใดต้องเรียนหรือต้องทำ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความถนัดและความพอใจ ไม่มีการวัดผลได้ตก กิจกรรมเหล่านั้นจัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และเสริมประสบการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2536:281) ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร คือกิจกรรมภาษาไทยที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมที่ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนน แต่ผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมประเภทนี้จะไม่มีการบังคับให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนนที่จะส่งผลต่อการเลื่อนชั้นของนักเรียน และจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้พัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีอยู่หลายประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทต่างก็มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทางโรงเรียนควรจะได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหลาย ๆ ประเภท เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนให้ครบทุกด้าน กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยประเภทต่าง ๆ ที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522:120-121) ได้เสนอกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยไว้โดยสรุปได้ว่า ครูภาษาไทยสามารถจัดกิจกรรมการประกวดการอ่านทำนองเสนาะ การทำอุปกรณ์การสอน เช่น หุ่นกระบอก การพานักเรียนไปชมการแสดงละคร โขน การจัดแสดงละครจากวรรณคดี การจัดทัศนศึกษาออกสถานที่ การจัดนิทรรศการในโอกาสสำคัญ จัดสวนวรรณคดี จัดรายการทนายปัญหา จัดตั้งชมรมวรรณศิลป์ จัดทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้นหรือโรงเรียน ประกวดการแต่งคำประพันธ์ จัดอภิปรายหรือการโต้วาที จัดรายการแสดงทางวิทยุและโทรทัศน์ เชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปราย จัดตั้งชุมนุมที่ส่งเสริมการเรียนภาษาไทย เป็นต้น

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรษ์ (2536:292-300) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่สามารถจัดขึ้นในโรงเรียนได้ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมด้านการใช้ภาษา สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1.1 กิจกรรมด้านการพูด ได้แก่ การเล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ การพูดจูงใจ การโต้วาทิ การอภิปรายแบบต่างๆ ฝึกเป็นพิธีกรหรือโฆษก เป็นต้น

1.2 กิจกรรมด้านการอ่าน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ จัดบริการแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่านในหมู่มวลชนสมาชิก การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ การทำบรรณานิต์คณหนังสือใหม่ เป็นต้น

1.3 กิจกรรมด้านการฟัง เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้ทางภาษาไทย การตอบปัญหาภาษาไทยที่น่าสนใจ การจัดรายการกระจายเสียงของโรงเรียน การจัดรายการสนทนาหรืออภิปรายทางวิทยุกระจายเสียง

1.4 กิจกรรมด้านการเขียน เช่น การฝึกแต่งละคร การแต่งคำประพันธ์ การเขียนข่าว บทความ หรือเรื่องสั้น จัดประกวดเรียงความ จัดทำหนังสือนิพนธ์ของโรงเรียน รวบรวมคำภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2. กิจกรรมในด้านหลักภาษา สรุปได้ดังนี้

2.1 การทำสมุดความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาและไวยากรณ์ เช่น การรวบรวมคำราชาศัพท์ คำพังเพย คำสุภาษิต และสำนวนไทย คำภาษาต่างประเทศ คำศัพท์หมวด และรวบรวมคำยาก เป็นต้น

2.2 จัดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ภาษาให้ถูกต้อง เช่น การฝึกแสดงละคร การทายปริศนาจากภาพ การแข่งขันทักษะทางภาษาต่างๆ

2.3 การจัดอนุรักษ์ศิลปะการใช้ภาษาพื้นบ้าน ได้แก่ ศึกษารวบรวมภาษาถิ่น นิยาย นิทานประจำถิ่น และเพลงกล่อมเด็กต่าง ๆ

3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับวรรณคดี อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูด ได้แก่ การฝึกหัดขับทำนองเสนาะ ฝึกเห่เรือ ขับเสภา พากย์โขน ขับร้องเพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม และเพลงไทยสากล เล่าเรื่องจากวรรณคดี เป็นต้น

3.2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการฟัง ได้แก่ การฟังวิทยากรบรรยาย การอภิปรายเกี่ยวกับวรรณคดี และคำประพันธ์ชนิดต่างๆ ฟังวิทยากรขับเสภาและร้องเพลงไทยเดิม ฟังรายการต่างๆ ทางวรรณคดีจากวิทยุ หรือรายการที่โรงเรียนจัดขึ้น

3.3 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่ การตั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านบทละคร การฝึกฝนการอ่านบทหรือกรองและบทร้อยแก้ว และการประกวดการอ่านในโอกาสต่างๆ

3.4 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเขียน ได้แก่ การจัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ หรือจัดป้ายนิเทศทางวรรณคดี

3.5 กิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ทางวรรณคดีอื่นๆ เช่น จัดการประกวดอาหารขม และผลไม้ที่ปรากฏในวรรณคดี รวบรวมดอกไม้ที่ปรากฏในวรรณคดี ประดิษฐ์มาลัย อูบะ เกี้ยว หรือหงา ประดิษฐ์มาทรง ช้างทรง รถทรง ขบวนเรือ เครื่องราง อาวุธ เป็นต้น

5.3 หลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อจะได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นทิศทางเดียวกัน สำหรับหลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ได้มีนักวิชาการได้กำหนดไว้หลายท่าน ดังที่ได้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522:199-120) กำหนดหลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ว่า

1. โรงเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และใช้ความสามารถของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก
3. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องเป็นนักเรียนในโรงเรียน

5. ผู้เรียนไม่ควรได้รับสิทธิพิเศษของคนเรียนเพื่อช่วยกิจกรรม
6. การจัดกิจกรรมควรมีการวางแผน
7. ผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเท่านั้น และเป็นผู้เชี่ยวชาญในกิจกรรมนั้น ๆ
8. ควรเริ่มทำกิจกรรมขนาดเล็กก่อนแล้วจึงขยายวงกว้างออก
9. โรงเรียนควรจัดเตรียมเครื่องใช้ และความสะอาดความสะดวกสบายในการดำเนินงาน
10. การใช้จ่ายเงินในการทำกิจกรรมควรเป็นไปอย่างรอบคอบ
11. ผู้เรียนควรรู้ความมุ่งหมายและวิธีการจัดกิจกรรม
12. การจัดกิจกรรมควรสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษา
13. ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2535:1-2) จึงได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีประสิทธิภาพเหมาะสมดังต่อไปนี้

1. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีวินัยในตนเอง
4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
5. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. จะต้องมีโครงการและระเบียบบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา
7. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
8. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้น เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
9. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใดๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น

10. ให้สถานศึกษาควบคุมการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่นๆ ให้เป็นการประหยัด และเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ

11. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525:187-188) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยว่า ควรคำนึงถึงหลักสำคัญ ๆ ดังสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่มที่จะจัดควรมาจากตัวนักเรียนเอง ครูเป็นผู้แนะหรือผู้ชี้ทางเท่านั้น
2. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากที่สุด
3. ควรจะมีโครงการหรือแผนการ และควรเลือกโครงการที่เหมาะสม มีประโยชน์
4. นักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมควรให้เป็นไปตามแบบประชาธิปไตย และนักเรียนที่เข้ากิจกรรมต้องไม่ได้รับสิทธิพิเศษใดๆ
5. ควรให้เหมาะสมกับกำลังนักเรียน ควรเริ่มทำแต่น้อย ๆ แล้วจึงขยายให้กว้างออกไป
6. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนทั้งนี้เพื่อไม่ให้เสียเวลาเรียน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่สำคัญอยู่หลายประการ เช่น นักเรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองตามโครงการที่เตรียมไว้ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาหรือชี้แนะแนวทาง และพยายามให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสนใจและความสมัครใจของนักเรียนเอง

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525:98-102) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทย และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาเรียนภาษาไทย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารจำนวน 125 คนและครูภาษาไทยจำนวน 141 คน ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและคาดว่าครูภาษาไทยสามารถสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาภาษาไทยแต่ละข้อได้ในระดับมาก ในด้านการเรียนการสอนครูผู้สอนและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมากกับการสอนภาษาไทยโดยใช้ทักษะสัมพันธ์ และเห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ แบ่งกลุ่มค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมุติ มีความเหมาะสมในระดับมากสำหรับที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตร ส่วนวิธีการสอนที่เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับน้อยคือการบรรยาย ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นด้วยในระดับมากกว่าครูภาษาไทย ควรใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเองหรือจัดทำโดยหมวดวิชา ในด้านการวัดและประเมินผลครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการประเมินผลการเรียน และสามารถปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้ในระดับมาก ปัญหาในด้านการวัดและประเมินผลของครูภาษาไทยในระดับมากคือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2527:95-99) ได้วิจัยเรื่อง "การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ไปใช้ในโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น และความต้องการของผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนที่มีต่อสถานการณ์นำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารจำนวน 60 คน อาจารย์ภาษาไทย 120 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู

ภาษาไทยและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามี การดำเนินงานตามหลักการด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ด้านโครงสร้าง เนื้อหาวิชาและด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักการด้านโครงสร้างและเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับน้อย ส่วนวิธีการสอนที่ครูนำมาใช้มาก คือ การบรรยายหรืออธิบายและการแบ่งกลุ่มค้นคว้าระดมความคิดหรือแบ่งหมู่ทำงาน กิจกรรมที่มีการจัดมาก คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียนและสื่อการเรียนการสอนมีในระดับน้อย นอกจากนี้ผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นด้วยว่า ครูภาษาไทยดำเนินการตามหลักการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:132-142) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น รางวัลพระราชทาน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อให้ถามครูภาษาไทยในโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2525-2527 ทั่วประเทศ จำนวน 69 โรงเรียน รวม 472 คน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน มีการดำเนินการตามจุดประสงค์หลักสูตรมาก แต่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อ การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียน หนังสือนอกเวลาน้อย ด้านวิธีการสอน มีการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ น้อย วิธีการที่ใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย ส่วนการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นครูภาษาไทยมีการใช้สื่อการเรียนการสอนกันมาก และมีการจัดหาสื่อมาใช้ในการเรียนด้วยวิธีการจัดทำขึ้นใช้เอง การวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทยมีการวัดผลตามจุดประสงค์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลมาก ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย ด้านการนิเทศการสอนในโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์น้อย และครูมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศ และความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากศึกษานิเทศก์มาก ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียนมีการดำเนินการน้อย

วิมล ศรีสุวรรณ (2529:104-107) วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูภาษาไทยและผู้บริหารในเขตการศึกษา 3 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยบังคับ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาและ

ข้อเสนอแนะของครูภาษาไทย และผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยบังคับในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยที่สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 110 คน ผู้บริหาร จำนวน 90 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูภาษาไทยและผู้บริหารคิดว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก และเห็นสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ครูภาษาไทยคาดว่าสามารถสอนได้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรในแต่ละข้อได้ในระดับมาก ทั้งครูและผู้บริหารเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ และจำนวนหนังสือนอกเวลาที่กำหนดให้อ่านนั้นเหมาะสมดีแล้ว ครูและผู้บริหารต้องการให้เวลาเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่วนเนื้อหาของหลักสูตรนั้นมีความเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียนในระดับมาก ครูภาษาไทยเห็นด้วยในระดับมากกับการสอนโดยการสัมพันธ์ทักษะ และการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การผ่านรายวิชาให้นักเรียนทราบก่อนสอน ครูภาษาไทยเห็นด้วยว่าวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียน แบ่งกลุ่มค้นคว้า อภิปราย และการสอนเป็นคณะ เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการสอนวิชาภาษาไทย ส่วนปัจจัยสำคัญต่อการสอนนั้น ครูเห็นว่าหลักสูตร หนังสือเรียน และอุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสอนมาก และครูภาษาไทยเห็นว่าแผนการสอนที่เหมาะสมที่สุด คือแผนการสอนที่ครูจัดทำขึ้นเอง ครูภาษาไทยและผู้บริหารเห็นด้วยกับหลักการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรในระดับมาก และต้องการข้อสอบมาตรฐานที่ใช้ประเมินผลการเรียนได้ตามจุดประสงค์

เจริญ เกษมสายชนม์ (2530:89-93) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยจำนวน 192 โรงเรียน รวม 384 คน ผลการวิจัยพบว่าในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนมีการนำหลักสูตรไปใช้ และดำเนินการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรมาก ส่วนการจัดด้านหนังสือเรียนมีน้อย ในด้านวิธีสอนมีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมมาก มีการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ น้อย วิธีการสอนที่ใช้มากที่สุดคือวิธีแบ่งกลุ่มศึกษาหรือค้นคว้ารายบุคคล ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนครูมีการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดในการใช้สื่อการสอนน้อย ส่วนในด้านการวัดผลและประเมินผล ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนมาก การวัดผลตามชั้น

ตอนการเรียนรู้และการนำวิธีการวัดไปใช้ในการวัดและประเมินผลมาก ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการจัดดำเนินการและวางแผนกิจกรรมหลักสูตรมาก ด้านการนิเทศการสอนนั้น มีการได้รับการนิเทศจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนิเทศน้อย การจัดการนิเทศในด้านต่าง ๆ และการนำวิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศมาใช้ปฏิบัติน้อยเช่นกัน

ธีระนุช ทิปะपाल (2530:65-69) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชายแดนภาคใต้" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูภาษาไทยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารจำนวน 72 คน และครูภาษาไทยจำนวน 100 คน จากโรงเรียน 72 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีการสอนให้บรรลุจุดประสงค์วิชาภาษาไทยศึกษาเอกสารและนำไปใช้ในการเรียนการสอนมาก และเห็นว่าโครงการหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีความเหมาะสม และรายวิชาเลือกภาษาไทยมีประโยชน์มาก ส่วนการจัดบริการด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนจัดมากแต่ครูภาษาไทยเห็นว่าจัดน้อย ในด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารเห็นว่าใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ มาก แต่ครูภาษาไทยเห็นว่าน้อยส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งผู้บริหารและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีน้อย ในด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนน้อย ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลตามเวลาต่างๆ และใช้วิธีการต่างๆ มาก

นิตยา จรุงผลจิติ (2530:204-221) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไข้ปัญหาในการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 36 คน หัวหน้ากลุ่มทักษะภาษาไทย จำนวน 36 คน และครูสอนภาษาไทย จำนวน 542 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนเพื่อการสอนด้วยวิธีให้ครูมีส่วนร่วม

จัดทำกำหนดการสอน และบันทึกการสอน เอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้กันมากคือ คู่มือครูและบัตรคำ ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร โดยยึดจุดประสงค์และแนวทางเดียวกับกลุ่มโรงเรียนเท่า ๆ กับจุดหมาย หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ด้านการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ครูเตรียมการสอนทุกครั้งที่จะสอน ส่วนปัญหาด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ เรื่องเวลาไม่เพียงพอ เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ ห้องเรียนอยู่ใกล้สถานที่ที่มีเสียงรบกวนตลอดเวลาและขาดวิทยากรที่ให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ (2531:58-73) วิจัยเรื่อง "สภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาาระดับตำบล" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาาระดับตำบล โดยใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ 8 หมวดวิชา จำนวน 132 โรงเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,056 คน ผลการวิจัยพบว่าครูในหมวดสังคม ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ผลิตสื่อการสอนเอง ส่วนหมวดวิชาอื่น ๆ นั้น จัดซื้อมาด้วยเงินงบประมาณ ส่วนในด้านความต้องการ หมวดวิชาภาษาอังกฤษต้องการใช้บทบาทสมมติ ภาพวาด ภาพเขียน การ์ตูน และเครื่องเทปบันทึกเสียง หมวดวิชาภาษาไทยต้องการใช้เพลง เกม บัตรคำ กระดานผ้าล่ำลี หมวดวิทยาศาสตร์ต้องการใช้การทดลอง วัสดุธรรมชาติ เครื่องฉายสไลด์ และเทปบันทึกภาพ หมวดคณิตศาสตร์ต้องการใช้การอภิปราย แบบเรียน และของตัวอย่าง หมวดวิชาสังคมศึกษา ต้องการใช้การอภิปราย แบบเรียน เครื่องอัดสำเนาและเครื่องบันทึกภาพ หมวดศิลปะและหมวดพลานามัยต้องการใช้การสาธิต แบบเรียน และของตัวอย่าง ส่วนหมวดวิชาการงานต้องการใช้การสาธิต ของตัวอย่าง และแบบเรียน และทุกหมวดวิชาต้องการที่จะใช้บุคลากรที่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญภายในท้องถิ่น และต้องการใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้วย ในด้านปัญหาการใช้สื่อการสอนพบว่า มีปัญหามากในเรื่องการขาดแคลนสื่อการสอน

นฤมล สนั่นเครื่อง (2532:144-127) วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตชนบทภาคจน" โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นครูภาษาไทย จำนวน 376 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนมีการจัดมาก ด้านวิธีสอนและการจัดการเรียนการสอนนั้นครูภาษาไทยเห็นว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาก แต่มีการนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปใช้น้อย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นครูเห็นว่าในส่วนของการผลิตและการจัดหาสื่อการเรียนการสอนมีการจัดน้อย ส่วนการนำสื่อการสอนไปใช้มีการนำไปใช้มาก ด้านการวัดและประเมินผลมีการจัดและดำเนินการมาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก แต่การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย และด้านการนิเทศการสอน พบว่ามีการจัดการนิเทศการสอนและได้รับการนิเทศจากบุคคลต่าง ๆ น้อย

สุภรัตน์ มาระโกชน์ (2533:67-70) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา การวัดและประเมินผลทักษะการใช้ภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 12" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหการวัดและประเมินผลการใช้ภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นครูภาษาไทยที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 231 คน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านทักษะการฟัง ครูภาษาไทยมีปัญหามากในด้านการขาดอุปกรณ์ในการวัดและประเมินผล และครูมีความยุ่งยากในกาสร้างข้อสอบ ด้านทักษะการพูด ครูมีปัญหาในด้านการวัดและประเมินผล การพูดของนักเรียนทำได้ไม่ทั่วถึง การวัดและประเมินผลได้ไม่บ่อยครั้งและเวลาในการวัดและประเมินผลไม่เพียงพอ ด้านทักษะการอ่าน พบว่าครูมีปัญหามากในเรื่องการวัดและประเมินผล ความไฉไลทางภาษา ด้านเจตคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งในการอ่านร้อยแก้ว ร้อยกรอง และวรรณคดี ทำได้ยากด้านทักษะการเขียน ครูภาษาไทยมีปัญหามากในด้านการวัดและประเมินผล

การเขียนเรียงความตรวจยากและใช้เวลามาก และครูมักใช้ข้อสอบจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ โดยไม่ผ่านการวิเคราะห์สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาการวัดและประเมินผลการใช้ทักษะทั้ง 4 ด้านนั้น ครูเห็นด้วยกับแนวทางแก้ปัญหาที่เสนอไว้ในแต่ละด้าน เช่น จัดให้มีคลังข้อสอบของหมวดวิชาเพื่อให้ครูได้ยืมใช้ หน่วยศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในด้านการจัดเอกสารตัวอย่างข้อสอบ และฝ่ายวิชาการร่วมมือกับหมวดภาษาไทยในการวิเคราะห์ข้อสอบที่สำนักพิมพ์จัดทำขึ้น

สุวรรณ ตั้งทิษะรักษ์ (2533:204-221) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย โดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อถามการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยของนักเรียน จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยน้อย และการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.64

จิรพร รักษาผล (2534:90-103) วิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทย จำนวน 112 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 394 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ครูภาษาไทยเห็นว่ามีการนำหลักสูตรไปใช้และดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยมาก ส่วนการจัดหนังสือเรียน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นสอดคล้องกันว่ามีการจัดดำเนินการมากเช่นกัน ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นสอดคล้องกันว่า มีการสอนตามระเบียบวิธีสอนภาษาไทยมากแต่การนำวิธีการสอนไปใช้มีน้อย ด้านการจัดการเรียน การสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยเห็นว่ามีการจัดดำเนินการมากแต่ นักเรียนเห็นว่ามี การจัดดำเนินการ

การน้อย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่าการจัดดำเนินการใช้สื่อการสอนน้อย ส่วนวิธีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนครูภาษาไทยเห็นว่าการจัดดำเนินการน้อย ด้านการวัดและประเมินผล ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่า หลักการวัดและประเมินผล การใช้วิธีการวัดผลนั้นมีการจัดดำเนินการมาก และในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นำไปใช้และการดำเนินการ และวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการดำเนินการมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อาซิช คอช-แคชมี (Aziz Khosh-Chashmi, 1983:964-A) ได้วิจัยเรื่องการสำรวจความคิดเห็นของครูมัธยมศึกษาที่ได้รับเลือกให้เข้ารับการอบรมครูประจำการ ในเรื่องสื่อการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นครูมัธยมศึกษาที่สอนอยู่ในหลุยส์เซียน่า จำนวน 351 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษาสำหรับครูประจำการควรที่จะได้มีการวางแผนและบริหารโดยครูในการที่จะทราบความต้องการ ความจำเป็นที่แท้จริง รวมทั้งความปรารถนาของครูผู้เข้าร่วม มีครูที่มีความรู้ดีพอในแต่ละเขตที่จะช่วยในเรื่องสื่อการสอนของครูประจำการ ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการสอนจะได้ผลดีมากกว่านี้ ถ้ารู้จักใช้สื่อการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสม โครงการสำหรับครูประจำการในเรื่องสื่อการสอนมีประโยชน์สำหรับตัวครูเองและโรงเรียน ครูส่วนใหญ่จะเข้าร่วมโครงการและอบรมการใช้สื่อการสอน ครูส่วนใหญ่ต้องการอบรมเรื่องการผลิตสื่อการสอน เช่น การผลิตแผ่นใสและสไลด์เทป แต่เห็นว่าจะมีความจำเป็นน้อยมากที่จะฝึกอบรมในเรื่องการใช้เครื่องฉายต่าง ๆ ในห้องเรียน และครูส่วนใหญ่เห็นว่า ในวันปฏิบัติราชการอย่างน้อย 1 วัน ควรเป็นวันที่ให้สำหรับการใช้สื่อการสอน โดยเฉพาะ ครูที่มีความสามารถควรจะเป็นผู้ประสานงานโครงการในแต่ละโรงเรียน และครูส่วนใหญ่เห็นว่าครูรู้จักสื่อและวัสดุการสอนในโรงเรียนและในเขตของตน

ทาลาส ฮัสสัน แบกรี (Talas Hassan Bakri, 1983:361A-362A) ได้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสองเมืองในประเทศซาอุดีอาระเบีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการ

สอน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองริยาร์ด และเมืองจิซาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูในริยาร์ด 71 % และครูในจิซาน 67 % เห็นว่าการมีผู้เชี่ยวชาญทางสื่อการสอนในโรงเรียนมีความสำคัญ ครูในริยาร์ด 72 % ในจิซาน 55 % เห็นว่าระบบการบริหารงานในโรงเรียนมีส่วนทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายที่จะใช้สื่อการสอน ครูในริยาร์ด 56 % และในจิซาน 63 % ได้มีการประเมินสื่อการสอนในโรงเรียนที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ครูในริยาร์ด 53 % และจิซาน 70 % เห็นว่าโรงเรียนขาดความสะดวกในการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์วิชาที่สอนและการใช้สื่อการสอนของครูมีความสัมพันธ์กัน จำนวนปีที่สอนและการใช้สื่อการสอนของครูไม่มีความสัมพันธ์กัน ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นคือ ความสะดวกในการจัดหาสื่อการสอน ประสบการณ์เดิมในการใช้สื่อการสอน โครงการอบรมครูประจำการ และการจัดหมวดหมู่ของสื่อการสอนในโรงเรียน

โรเบิร์ต เอ็ดเวิร์ด แฮกเกอร์ที (Robert Edward Hagertie, 1971:20-41) ได้ทำการวิจัย เพื่อศึกษาถึงสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกา โดยสำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการดำเนินการในโรงเรียนมากและมีผลในการเสริมความรู้ทางภาษาแก่นักเรียนเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน การดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน ครูและนักเรียนจะร่วมกันดำเนินงาน ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ครูมีความต้องการคือ ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือผู้บริหาร หรือฝ่ายบริหารในโรงเรียนเป็นผู้ตัดสินใจ รวมทั้งวางนโยบายฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในการจัดกิจกรรมจะมีความสำเร็จถึงขั้นที่จะรวมวิชาการจัดกิจกรรมเข้าไว้ในหลักสูตรและเปิดเป็นชั้นเรียนพิเศษ

วิลเลียม ชาร์ล เดฟฟี (William Charles Deffee, 1979:3499A-3500A) ได้วิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐโอคลาโฮมา โดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นครูใหญ่ จำนวน 132 คน ครูผู้สอน

จำนวน 192 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 199 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรมไม่ได้รับการเตรียมตัวอย่างเพียงพอ และไม่ทราบกระบวนการประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูใหญ่และครูมีความพอใจต่อโปรแกรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากกว่านักเรียนและมักจะประสบปัญหาในด้านการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน การไม่สลับเปลี่ยนตำแหน่งประธานนักเรียน สถานนักเรียนประสบความล้มเหลว ปัญหาเรื่องรถรับ-ส่งนักเรียน ความขัดแย้งเกี่ยวกับตารางเวลา ตลอดจนปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการเข้าร่วมกิจกรรม ในด้านการประเมินโปรแกรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ครูใหญ่ประเมินมากกว่านักเรียน แต่ไม่ค่อยเอาใจใส่การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเท่าที่ควร และครูใหญ่ประเมินผลงานการจัดกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนในรัฐโอคลาโฮมาในทางบวก

